



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 109/2014-42

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 23. mája 2014 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosza, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcu Jána Lubyho v konaní o sťažnosti R. Š., zastúpenej JUDr. Tomášom Tomčovčíkom, Nerudova 14, Košice, ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice-okolie v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 515/1999, za účasti Okresného súdu Košice-okolie, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo R. Š. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice-okolie v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 515/1999 p o r u š e n é b o l i .

2. Okresnému súdu Košice-okolie p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 515/1999 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. R. Š. p r i z n á v a finančné zadost'učinenie v sume 5 000 € (slovom päťtisíc eur), ktoré jej je Okresný súd Košice-okolie p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Košice-okolie j e p o v i n n ý uhradiť R. Š. trovy konania v sume 417,98 € (slovom štyristosedemnášť eur a deväťdesiatosem centov) na účet jej právneho zástupcu JUDr. Tomáša Tomčovčíka, Nerudova 14, Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 12. augusta 2013 doručená s'ťažnosť R. Š. (ďalej len „s'ťažovateľka“), zastúpenej advokátom JUDr. Tomášom Tomčovčíkom, Nerudova 14, Košice, ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice-okolie (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 515/1999 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

Z obsahu s'ťažnosti a z príloh k nej pripojených vyplýva, že s'ťažovateľka podala okresnému súdu 30. júla 1999 návrh na vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov (ďalej len „BSM“) po rozvode manželstva. Podľa názoru s'ťažovateľky okresný súd v konaní nepostupuje dostatočne efektívne, keďže jeho „*postup v priebehu takmer 15 rokov nevedol k odstráneniu stavu*“ jej „*právnej neistoty*“.

S'ťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd rozhodol týmto nálezom:

„Právo sťažovateľky zakotvené v článku 48 ods. 2 Ústavy SR a v článku 6 ods. 1 vety prvej Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v znení protokolov č. 3, 5 a 8, bolo v konaní pred Okresným súdom Košice-okolie pod č. k. 11 C/515/1999 porušené.

Ústavný súd Slovenskej republiky prikazuje, aby Okresný súd Košice-okolie vo veci č. k. 11 C/515/1999 konal bez prieťahov.

Ústavný súd Slovenskej republiky priznáva sťažovateľke finančné zadostučinenie vo výške 20.000,- Eur.

Ústavný súd Slovenskej republiky priznáva sťažovateľke trovy konania, ktoré je povinný odporca sťažovateľke nahradiť.“

Ústavný súd uznesením č. k. IV. ÚS 109/2014-13 z 19. februára 2014 prijal sťažnosť na ďalšie konanie podľa § 25 ods. 1 a 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a následne vyzval účastníkov konania, aby sa vyjadrili, či trvajú na konaní ústneho pojednávania, a okresný súd vyzval aj na vyjadrenie k sťažnosti.

Vzhľadom na to, že ústavný súd v priebehu konania zistil, že v písomnom vyhotovení tohto uznesenia došlo k zjavnej nesprávnosti, keď v záhlaví a v odôvodnení na s. 2 v prvom a piatom odseku písomného vyhotovenia neboli uvedené všetky práva, ktorých porušenie sťažovateľka namieta (konkrétne právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru), prijal 16. apríla 2014 opravné uznesenie č. k. IV. ÚS 109/2014-34 a v takto uvedenom rozsahu namietaného porušenia práv sťažovateľky konal a rozhodol o sťažnosti sťažovateľky.

Predsedníčka okresného súdu vo vyjadrení k sťažnosti sp. zn. Spr V/159/14 z 18. marca 2014 uviedla:

„Konanie č. 11 C/515/1999 napadlo na tunajší súd dňa 30. 7. 1999. Predmetom konania je vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Aj keď konanie o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov nie je právne zložitá natoľko, aby sa to vymykalo bežnej rozhodovacej činnosti súdov, skutkovo právne zložitá bola,

nakoľko obaja účastníci konania boli samostatne zárobkovo činné osoby, v súvislosti s čím vznikla potreba vykonania rozsiahleho znaleckého dokazovania.

Dĺžka konania bola aj ovplyvnená neúčastami účastníkov konania na vytýčených pojednávaniach, pre neúčast' sťažovateľky boli pojednávania 6 krát odročené, pre neúčast' odporcu 9 krát. V záujme zachovania rovnosti procesných práv oboch účastníkov konania súd ospravedlnenia účastníkov konania akceptoval. Následne neúčast' odporcu na pojednávaniach sa súd snažil zabezpečiť predvedením. Sťažovateľka dva krát v konaní namietala nezaujatost' prejednávajúcej sudkyne, čím bola tiež ovplyvnená dĺžka konania, nakoľko spis musel byť na rozhodnutie o námietke zaujatosti predložený Krajskému súdu v Košiciach.

V konaní č. 11C/515/1999 bol dňa 11. 3. 2014 vo veci vyhlásený rozsudok, účastníkom konania bolo doručené jeho písomné vyhotovenie a v súčasnosti plynie účastníkom konania lehota na podanie odvolania.

Keďže dĺžka konania nebola ovplyvnená len činnosťou resp. nečinnosťou okresného súdu, ale aj správaním sa účastníkov konania a potrebou dôsledného a rozsiahleho zisťovania skutkového stavu veci mám za to, že sťažovateľkou žiadané finančné zadosťučinenie je neprimerane vysoké a navrhujem ústavnému súdu, aby v prípade vyslovenia, že právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a v primeranej lehote porušené bolo, priznal jej primerané finančné zadosťučinenie. “

Sťažovateľka vo svojom stanovisku doručenom 1. apríla 2014 uviedla, že vyjadrenie okresného súdu považuje za účelové a argumentáciu okresného súdu za neopodstatnenú. Zotrvála tiež na požadovanom finančnom zadosťučinení, ktoré považuje za primerané dĺžke prietahov v konaní v trvaní takmer 15 rokov.

Účastníci konania oznámili ústavnému súdu, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, a preto ústavný súd v súlade s § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil od ústneho pojednávania, keďže od neho nebolo možné očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

Sťažovateľka zároveň namieta aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania

postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 prvej vety OSP, podľa ktorej len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 druhej vety OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, IV. ÚS 272/04, IV. ÚS 99/07) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľov.

1. Predmetom konania pred okresným súdom je rozhodovanie o vyporiadaní BSM. Ústavný súd uznáva, že spor je skutkovo zložitejší a náročnejší na dokazovanie.

Z hľadiska právneho posúdenia nie je konanie podľa názoru ústavného súdu zložité, k problematike existuje dostatočné množstvo stabilizovanej judikatúry všeobecných súdov, ktorá obsahuje aj jednoznačnú metodiku postupu a prerokovania uvedených majetkových sporov. Okresný súd preto mohol pri sústredenejšom a najmä efektívnejšom postupe v namietanom konaní postupovať plynulejšie.

2. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či v namietanom konaní mohlo dôjsť k zbytočným priet'ahom, bolo správanie s'ťažovateľky ako účastníčky tohto súdneho konania.

Ústavný súd konštatuje, že s'ťažovateľka svojím správaním prispela k predĺženiu namietaného konania (procesnými návrhmi, neúčast'ou na pojednávaniach), čo malo vplyv na vykonávanie dokazovania, dvakrát zmenila právneho zástupcu, čo však nezbavuje okresný súd zodpovednosti za stav, v akom sa namietané konanie nachádza v čase doručenia s'ťažnosti ústavnému súdu. Podiel s'ťažovateľky na zbytočných priet'ahoch ústavný súd zohľadnil pri priznaní finančného zadosťučinenia.

3. Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či v namietanom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, bol postup samotného okresného súdu.

Okresný súd rozhodol vo veci rozsudkom z 11. marca 2014, a teda konanie pred súdom prvého stupňa trvalo do vyhlásenia rozhodnutia viac ako 14 a pol roka.

Ústavný súd nepovažoval za potrebné osobitne vyhodnocovať priebeh postupu a jednotlivé procesné úkony vykonané okresným súdom v namietanom konaní, pretože s poukázaním na svoju prechádzajúcu judikatúru (napr. IV. ÚS 121/2011, IV. ÚS 188/2011) je nútený konštatovať, že z ústavnoprávneho hľadiska nie je akceptovateľné, aby namietané konanie nebolo ani po viac ako 14 a pol roku od jeho začatia právoplatne skončené, a to aj napriek tomu, že priebeh konania bol v zásade plynulý, avšak nie efektívny.

Na základe uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že okresný súd svojím postupom v namietanom konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 515/1999 spôsobil zbytočné priet'ahy. V nadväznosti na to ústavný súd rozhodol, že porušil základné právo s'ťažovateľky na prerokovanie jej veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie základných práv podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Okresný súd rozhodol vo veci rozsudkom č. k. 11 C 515/1999-1043 z 11. marca 2014, konanie však nie je právoplatne skončené, podľa zistenia ústavného súdu podala sťažovateľka proti rozsudku odvolanie, a preto ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby vykonával ďalšie úkony, na ktoré je príslušný, vo veci vedenej pod sp. zn. 11 C 515/1999 bez zbytočných prietáhov.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľka sa domáha priznania finančného zadosťučinenia 20 000 € z dôvodu neprimerane dlhej doby konania a poukazuje na to, že na základe postupu okresného súdu nadobudla presvedčenie, že okresný súd v skutočnosti nemá záujem poskytnúť jej právam zákonnú ochranu.

Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho

porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Pri určení finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

S prihliadnutím na dĺžku konania okresného súdu vedeného pod sp. zn. 11 C 515/1999, berúc do úvahy konkrétne okolnosti daného prípadu, podiel sťažovateľky na predĺžení konania, ako aj skutočnosť, že konanie nebolo do rozhodnutia ústavného súdu právoplatne skončené, ústavný súd považoval priznanie sumy 5 000 € sťažovateľke za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v súvislosti s jej právnym zastupovaním pred ústavným súdom. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Sťažovateľka uplatnila náhradu trov právneho zastúpenia za dva úkony vykonané v roku 2013 (prevzatie a prípravu zastúpenia, podanie sťažnosti) a za dva úkony vykonané v roku 2014 (prevzatie a príprava zastúpenia, vyjadrenie k stanovisku okresného súdu) spolu v sume 560,02 €, ktoré žiada poukázať na účet advokáta JUDr. Tomáša Tomčovčíka, Nerudova 4, Košice. Ústavný súd poznamenáva, že sťažovateľku zastupoval pôvodne v konaní pred ústavným súdom advokát Mgr. Matej Čontofalský, Piešťanská 24, Košice, ktorému bol neskôr pozastavený výkon advokácie, a sťažovateľka splnomocnila 13. februára 2014 na jej zastupovanie v konaní pred ústavným súdom advokáta JUDr. Tomáša Tomčovčíka, Nerudova 4, Košice.

Ústavný súd vychádzal pri rozhodovaní o priznaní trov konania z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2012, ktorá

bola 781 € (za dva úkony urobené v roku 2013), a z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2013, ktorá bola 804 € (za jeden úkon urobený v roku 2014).

Úhradu priznal za dva úkony právnej služby urobené v roku 2013 (prevzatie a prípravu zastúpenia, podanie sťažnosti) a za jeden úkon urobený v roku 2014 (prevzatie a príprava zastúpenia) v súlade s relevantnými ustanoveniami vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Za dva úkony vykonané v roku 2013 tak priznal po 130,16 €, t. j. spolu 260,32 € a režijný paušál (§ 16 ods. 3 vyhlášky) za 2 úkony po 7,81 €. Za úkon vykonaný v roku 2014 priznal úhradu v sume 134 € a režijný paušál 8,04 €. Priznaná úhrada trov konania tak predstavuje spolu sumu 417,98 €. Ústavný súd nepriznal uplatnenú úhradu trov za vyjadrenie k stanovisku okresného súdu urobené v roku 2014, pretože ho nehodnotil ako úkon, ktorý obsahoval ďalšiu ústavnoprávne relevantnú argumentáciu na rozhodnutie ústavného súdu.

Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. mája 2014